

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิต

ยุทธศาสตร์การฟื้นฟูมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชุมชนชาติพันธุ์ไทแดง

บ้านห้วยผักเนา ตำบลลาดค่าง อำเภอกุเรื่อ จังหวัดเลย

The Strategy for Regeneration of the Intangible Cultural Heritage :

A Case Study of Tai Daeng Ethnic in Huai Phak Nao Village, Phu Ruea District,
Loei Province

มนตรี คำวัน*, เยาวพา กองเกต**, พงศ์พัฒน์ เหล่าคนคำ***

Montri Khamwan*, Yaowapa Kongket**, Pongpat Laokhonka***

(Received : October 24, 2023 /Revised : November 29, 2023 /Accepted : December 4, 2023)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาประวัติความเป็นมาของชุมชนชาติพันธุ์ไทแดง 2) สร้างนวัตกรรมสังคมในการจัดทำยุทธศาสตร์การฟื้นฟูมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม และ 3) เผยแพร่ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชุมชนชาติพันธุ์ไทแดง บ้านห้วยผักเนา ตำบลลาดค่าง อำเภอกุเรื่อ จังหวัดเลย กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 คน ประกอบด้วย ผู้นำหมู่บ้าน ประชาชนชาวบ้าน ประชาชน และกลุ่มเยาวชน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสัมภาษณ์โดยวิธีการสนทนากลุ่ม

ผลการวิจัยพบว่าชุมชนชาติพันธุ์ไทแดง บ้านห้วยผักเนา ตำบลลาดค่าง อำเภอกุเรื่อ จังหวัดเลย มีจุดแข็ง (Strengths) สามารถแยกออกเป็น 3 ด้านคือ 1) จุดแข็งด้านทรัพยากรทางธรรมชาติ 2) จุดแข็งด้านประเพณีพิธีกรรมและภูมิปัญญา และ 3) จุดแข็งด้านอาหารและผลิตภัณฑ์ของชุมชน มีจุดอ่อน (Weaknesses) คือ ชุมชนขาดการรวมกลุ่มของประชาชนในการฟื้นฟูประเพณีวัฒนธรรม ขาดองค์ความรู้ในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว และขาดการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม มีโอกาส (Opportunities) คือ เริ่มมีหน่วยงานภาครัฐมาให้ความรู้และส่งเสริมอยู่เป็นประจำ มีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในระดับชาติและระดับท้องถิ่น มีการส่งเสริมให้หน่วยงานภาครัฐมีส่วนร่วมในการทำบำรุงศิลปวัฒนธรรม และนโยบายส่งเสริมการแต่งกายด้วยผ้าพื้นเมืองของหน่วยงานราชการ มีอุปสรรค (Threats) คือ งบประมาณสนับสนุนจากภาครัฐยังไม่เพียงพอ การส่งเสริมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังไม่ต่อเนื่อง และปัญหาภาวะเศรษฐกิจตกต่ำทำให้ประชาชนขาดรายได้ต้องไปทำงานต่างถิ่น สรุปเป็นประเด็นยุทธศาสตร์การฟื้นฟูมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชุมชนชาติพันธุ์ไทแดง บ้านห้วยผักเนา ตำบลลาดค่าง อำเภอกุเรื่อ จังหวัดเลย 4 ประเด็นยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย ยุทธศาสตร์ที่ 1 ฟื้นฟูมรดกภูมิปัญญาวัฒนธรรม

*อาจารย์. ภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

**อาจารย์. ภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

***อาจารย์. ภาควิชามนุษยศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

Corresponding Author; Email: teachermontri1990@gmail.com

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

ยุทธศาสตร์ที่ 2 อนุรักษ์หัตถกรรมผ้าทอมือพื้นถิ่น ยุทธศาสตร์ที่ 3 ส่งเสริมดินแดนประเพณีอันดีงาม และ
ยุทธศาสตร์ที่ 4 สืบทอดตำนานชุมชนชาติพันธุ์ไทแดง

คำสำคัญ : ยุทธศาสตร์, มรดกทางวัฒนธรรม, ชาติพันธุ์ไทแดง

Abstract

The purposes of this study were to 1) to study the history of the Tai Daeng ethnic community, 2) to create social innovations in the preparation of strategies for the restoration of cultural wisdom heritage, and 3) to disseminate the cultural wisdom of the Tai Daeng ethnic community at Baan Huai Phak Nao, Lat Kang Sub-district, Phu Ruea District, Loei Province. The sample group consisted of 20 people of village leaders, local philosophers, villagers, and youth groups selected through a specific sampling method. The research instrument was a focus group interview.

The results of the study revealed that the Tai Daeng ethnic community at Baan Huai Phak Nao, Lat Kang Sub-district, Phu Ruea District, Loei Province had three strengths as follows: 1) natural resources 2) traditions, rituals and wisdom, and 3) food and community products. Community's weaknesses were the lack of the integration of the people in the revival of cultural traditions and lack of knowledge in managing tourist attractions and public relations for cultural tourism. Community's opportunities were: government agencies began to provide knowledge and promote public relations regularly; there is a policy to promote cultural tourism at the national and local levels and encourage government agencies to participate in the preservation of arts and culture including having a policy to promote local hand-woven handicrafts dressing by government agencies. Community's treats were: government budget support is insufficient, the promotion of relevant government agencies is not continuous, and the economic downturn caused people to lack income and finding jobs other places. In conclusion, the national strategy to restore the wisdom cultural heritage of Tai Daeng ethnic community at Baan Huai Phak Nao, Lat Kang Sub-district, Phu Ruea District, Loei Province can be divided by 4 strategies as follows: 1) Restoration of cultural heritage 2) Conservation of local hand-woven handicrafts 3) Promoting good traditions and, 4) Inheriting the legend of the Tai Daeng ethnic community.

Keywords: Strategic, Cultural Heritage, Tai Daeng Ethnic

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กลุ่มชาติพันธุ์และชนเผ่าต่างๆที่สำคัญในจังหวัดเลยนั้นมีอยู่หลายชนเผ่า มีทั้งตั้งถิ่นฐานอยู่แต่เดิมและอพยพย้ายถิ่นฐานมาจากที่อื่นซึ่งประกอบไปด้วย ชนเผ่าไทเลย เป็นชื่อเรียกคนเมืองเลย ในประวัติศาสตร์บันทึกไว้ว่าคนเมืองเลยคือกลุ่มชนที่อพยพจากชายแดนตอนเหนืออาณาจักรสุโขทัย ซึ่งสืบเชื้อสายมาจากไทหลวงพระบาง เข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ที่เมืองเซไล (บ้านทรายขาว อำเภอวังสะพุง ปัจจุบัน) ในปี พ.ศ. 2396 ซึ่งตรงกับสมัยรัชกาลที่ 4 ต่อมาได้ย้ายมาอยู่ที่บ้านแห่ (บ้านแอ่ปัจจุบัน) ได้ตั้งบ้านเรือนเรียกว่าเมืองเลย นับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมาเมืองเลยก็รวมตัวกันเป็นเมืองใหญ่ โดยการรวมตัวของ อำเภอภูผามาศ อำเภอท่าลี่ ซึ่งขึ้นกับมณฑลอุดร อำเภอด่านซ้าย ซึ่งขึ้นกับมณฑลพิษณุโลก เมืองเชียงคาน ซึ่งขึ้นกับเมืองพิชัย อำเภอต่าง ๆ เหล่านี้จึงโอนขึ้นกับเมืองเลยทั้งหมดตั้งแต่ พ.ศ. 2540 ชนเผ่าชาวไทยดำ อพยพมาจากแคว้นพวน ในประเทศลาว ซึ่งก่อนหน้านี้ตั้งอยู่ที่แคว้นสิบสองจุไทยซึ่งเป็นบ้านเกิดเดิมของชาวไทยดำ ในอดีตแคว้นสิบสองจุไทยเป็นเขตอาณาจักรสยาม ปัจจุบันอยู่ในประเทศเวียดนาม เมื่อปี พ.ศ. 2417 พวกฮ่อยกกำลังมาตีเมืองเชียงขวาง ซึ่งเป็นหัวเมืองสำคัญในแคว้นพวน จึงได้เริ่มอพยพลงมาตามเส้นทางเรื่อย ๆ จนได้มาพักที่บ้านน้ำก้อใหญ่ ตำบลน้ำก้อ อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ต่อมาชาวไทยดำกลุ่มหนึ่ง ได้เดินทางข้ามแม่น้ำโขง ไปยังบ้านน้ำกุ่ม แขวงเวียงจันทน์ แต่ในขณะนั้นเขตเวียงจันทน์มีปัญหาการเจรจากับฝรั่งเศส ไทยดำจึงข้ามแม่น้ำโขงกลับมาตั้งหมู่บ้าน นาป่าหนาด ตำบลเขาแก้ว อำเภอเชียงคาน ซึ่งเป็นถิ่นฐานดั้งเดิมและถาวรจนถึงปัจจุบัน ชนเผ่าไทพวนได้อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานที่บ้านบุษมและบ้านกลาง อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย จากถิ่นฐานเดิมที่เมืองเตาไห หลวงพระบาง ประเทศลาว เมื่อครั้งพวกจีนฮ่อ กลา เวียง รุกรานเมืองเตาไห และชนเผ่าไทได้อพยพมาจากภาคอีสานเข้ามาตั้งถิ่นฐานในจังหวัดเลย ส่วนใหญ่มาจากจังหวัดกาฬสินธุ์ จังหวัดอุบลราชธานี และจังหวัดยโสธร เมื่อ พ.ศ. 2506 จะพบชาวไทยได้จำนวนมากที่อำเภอเอราวัณ และอำเภอนาดูน ภาษาพูดแตกต่างจากภาษาไทยเลย เพราะได้สืบทอดมาจากถิ่นเดิมของตน เช่น ภาษาไทยอีสาน ภาษาถิ่นอุบล ภาษาไทยโคราช (สำนักจังหวัดเลย : 2562)

นอกจากกลุ่มชาติพันธุ์ที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว ในเขตพื้นที่จังหวัดเลยยังมีอีกหนึ่งกลุ่มชาติพันธุ์เล็กๆ กลุ่มหนึ่งคือกลุ่มชาติพันธุ์ไทแดง ปัจจุบันอาศัยอยู่ที่ บ้านห้วยผกเนา ตำบลลาดค่าง อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย ซึ่งมีประวัติศาสตร์การอพยพย้ายถิ่นฐานมาจากประเทศเวียดนาม ประเทศลาว และสุดท้ายได้ย้ายถิ่นฐานมาอาศัยอยู่ในจังหวัดเลย กลุ่มชาติพันธุ์ไทแดงมีเอกลักษณ์ทั้งภาษาพูด การแต่งกาย และประเพณีวัฒนธรรมที่มีความโดดเด่นเป็นของตนเอง แต่เนื่องจากไทแดงเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ขนาดเล็กที่มาอาศัยอยู่ร่วมกับกลุ่มชาติพันธุ์ไทเลยซึ่งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ส่วนใหญ่ของจังหวัดจึงทำให้ยังไม่เป็นที่รู้จักโดยทั่วไป ประกอบกับการปรับตัวให้เข้ากับสภาพของสังคมส่วนใหญ่ กลุ่มชาติพันธุ์ไทแดงจึงมีการเปลี่ยนแปลงทั้งวิถีในการดำรงชีวิต การแต่งกาย ภาษาพูด และประเพณีวัฒนธรรมให้กลมกลืนกับพื้นที่ส่วนใหญ่ในจังหวัด ประเพณีวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทแดงนั้นยังคงได้รับการปฏิบัติและรักษาสืบทอดไว้จากประชาชนในชุมชนอยู่เป็นจำนวนหนึ่ง ถึงแม้

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

จะมีการปรับเปลี่ยนและเริ่มเลื่อนหายจากไปแต่ด้วยสำนึกและความห่วงใยในมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่บรรพบุรุษได้สั่งสมและถ่ายทอดจากอดีตมาสู่ปัจจุบันชาวไทยแดงบ้านห้วยผักเฒ่า ตำบลลาดค่าง อำเภอกู่เรือ จังหวัดเลย ยังคงรักษาและสืบทอดมรดกภูมิปัญญาของตนเองเอาไว้ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงเกิดความสนใจที่จะทำการศึกษาค้นคว้าวิจัยเพื่อฟื้นฟูมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชุมชนชาติพันธุ์ไทยแดง บ้านห้วยผักเฒ่า ตำบลลาดค่าง อำเภอกู่เรือ จังหวัดเลย โดยจัดทำยุทธศาสตร์ในการฟื้นฟูมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมให้คงอยู่กับชุมชนชาติพันธุ์ไทยแดง ซึ่งจะเป็นนวัตกรรมสังคมในการพัฒนาท้องถิ่น และเป็นการอนุรักษ์ฟื้นฟูรักษามรดกทางวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่นและของชาติให้เป็นที่รู้จักของสังคมทั่วไป ซึ่งเป็นองค์ความรู้ที่ทรงคุณค่าต่อประเทศชาติและสังคมให้คงอยู่ตลอดไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของชุมชนชาติพันธุ์ไทยแดง บ้านห้วยผักเฒ่า ตำบลลาดค่าง อำเภอกู่เรือ จังหวัดเลย
2. เพื่อสร้างนวัตกรรมสังคมในการจัดทำยุทธศาสตร์การฟื้นฟูมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชุมชนชาติพันธุ์ไทยแดง บ้านห้วยผักเฒ่า ตำบลลาดค่าง อำเภอกู่เรือ จังหวัดเลย
3. เพื่อเผยแพร่ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชุมชนชาติพันธุ์ไทยแดง บ้านห้วยผักเฒ่า ตำบลลาดค่าง อำเภอกู่เรือ จังหวัดเลย

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

- 1.1 ศึกษาประวัติความเป็นมาของชุมชนชาติพันธุ์ไทยแดง บ้านห้วยผักเฒ่า ตำบลลาดค่าง อำเภอกู่เรือ จังหวัดเลย
- 1.2 ศึกษาวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของชุมชนชาติพันธุ์ไทยแดงในการจัดทำยุทธศาสตร์การฟื้นฟูมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชุมชนชาติพันธุ์ไทยแดง บ้านห้วยผักเฒ่า ตำบลลาดค่าง อำเภอกู่เรือ จังหวัดเลย
- 1.3 ศึกษาวิเคราะห์เพื่อนำเสนอยุทธศาสตร์การฟื้นฟูมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชุมชนชาติพันธุ์ไทยแดง บ้านห้วยผักเฒ่า ตำบลลาดค่าง อำเภอกู่เรือ จังหวัดเลย

2. ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ของการวิจัยนี้เป็นการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling Technique) โดยคำนึงถึงความหลากหลายของประชากรเป็นหลัก เพื่อจะได้กลุ่มตัวอย่างที่

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

เหมาะสมที่สุดตรงตามความมุ่งหมายของการวิจัยโดยสัมภาษณ์ข้อมูลจากผู้นำหมู่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน ประชนชนและเยาวชนในหมู่บ้าน

3. ขอบเขตด้านพื้นที่

บ้านห้วยผักเฒ่า ตำบลลาดค่าง อำเภอกงเรือ จังหวัดเลย

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา

เดือนตุลาคม 2565 – เดือนกันยายน 2566

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ของการวิจัยนี้เป็นการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling Technique) จากผู้นำหมู่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน ประชนชนและเยาวชนจากบ้านห้วยผักเฒ่า ตำบลลาดค่าง อำเภอกงเรือ จังหวัดเลย ซึ่งเป็นพื้นที่ในการศึกษาวิจัย จำนวน 20 คน เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมที่สุดตรงตามความมุ่งหมายของการวิจัย

2. วิธีการศึกษาวิจัย

1. ศึกษาปฐมภูมิ (Primary data) ได้แก่ เอกสารราชการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง บทความวารสาร และเว็บไซต์ต่างๆ

2. ศึกษาทุติยภูมิ (Secondary data) ได้แก่ การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) โดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการศึกษาไว้ดังนี้

2.1 กำหนดแบบสัมภาษณ์ โดยได้มาจากการประมวลความรู้จากเอกสารราชการ งานวิจัย ที่เกี่ยวข้อง บทความวารสาร และจากคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญและอาจารย์ที่ปรึกษา

2.2 การตั้งคำถามเป็นการตั้งคำถามให้มีความเหมาะสมกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลแต่ละกลุ่ม

2.3 การเก็บรวบรวมใช้การถอดความจากการจดบันทึก

3. การวิเคราะห์ SWOT analysis

4. การวิเคราะห์ SWOT เมทริกซ์

5. การกำหนดยุทธศาสตร์และประเด็นกลยุทธ์

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยสมุดบันทึก เครื่องบันทึกเสียง เครื่องบันทึกภาพ และแบบสัมภาษณ์ เป็นลักษณะคำถามปลายเปิด ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ด้าน ดังนี้

ด้านที่ 1 ด้านประวัติความเป็นมาของบ้านห้วยผักเฒ่า ตำบลลาดค่าง อำเภอกงเรือ จังหวัดเลย

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

ด้านที่ 2 ด้านประวัติความเป็นมาของชุมชนชาติพันธุ์ไทแดง บ้านห้วยผักเน่า ตำบลลาดค่าง อำเภอกู่เรือ จังหวัดเลย

ด้านที่ 3 ด้านจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของชุมชนชาติพันธุ์ไทแดงในการจัดทำยุทธศาสตร์การฟื้นฟูมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชุมชนชาติพันธุ์ไทแดง บ้านห้วยผักเน่า ตำบลลาดค่าง อำเภอกู่เรือ จังหวัดเลย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์นำมาวิเคราะห์ โดยการใช้การวิเคราะห์เนื้อหา แล้วนำข้อมูลมาอธิบายเชื่อมโยงความสัมพันธ์กับทฤษฎีที่เกี่ยวข้องจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group) จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ SWOT Analysis เพื่อวิเคราะห์หา จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของการพัฒนาหมู่บ้านชุมชนชาติพันธุ์ไทแดง บ้านห้วยผักเน่า ตำบลลาดค่าง อำเภอกู่เรือ จังหวัดเลย หลังจากนั้นนำมาวิเคราะห์ SWOT Matrix นำมาวิเคราะห์หาคู่จุดแข็งกับโอกาสเพื่อใช้ประโยชน์จากโอกาสโดยอาศัยจุดแข็งในการเสนอแนะเป็นยุทธศาสตร์การฟื้นฟูมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชุมชนชาติพันธุ์ไทแดง บ้านห้วยผักเน่า ตำบลลาดค่าง อำเภอกู่เรือ จังหวัดเลย

ผลการวิจัย

1. ประวัติความเป็นมาของชุมชนชาติพันธุ์ไทแดง บ้านห้วยผักเน่า ตำบลลาดค่าง อำเภอกู่เรือ จังหวัดเลย

กลุ่มชาติพันธุ์ไทแดง บ้านห้วยผักเน่า ตำบลลาดค่าง อำเภอกู่เรือ จังหวัดเลยนับเป็นชนเผ่าที่เก่าแก่ เป็นกลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มหนึ่งที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับคนพื้นเมืองจังหวัดเลย โดยตั้งถิ่นฐานอยู่ปะปนกันอยู่ในเขตอำเภอกู่เรือ จังหวัดเลยมานานแล้ว แต่เพราะเป็นเพียงหมู่บ้านเล็กๆ ท่ามกลางหุบเขาจึงไม่เป็นที่รู้จักมากนัก อีกทั้งชาวบ้านส่วนใหญ่จะไม่นิยมเปิดเผยให้แก่คนภายนอกได้รับรู้ เพราะคิดว่าตนเองเป็นเพียงชนเผ่ากลุ่มเล็กๆ ที่มาอาศัยอยู่ปะปนกับกลุ่มคนอื่น สำหรับความเป็นมาของชาวไทแดงจากการสัมภาษณ์และเก็บข้อมูลพบว่า ท้าวทอง มูลทาสี (สิงคา) บุตรของท้าวอู มูลทาสี (สิงคา) ได้ให้เนื้อความไว้ว่าชาวไทแดงมีถิ่นฐานอยู่ในดินแดนที่เรียกว่าสิบสองจุไท หรือ สิบผู้ไททางตอนเหนือของประเทศเวียดนาม และลาว ชาวไทแดงอพยพมาจากเมืองที่ชื่อว่าเมืองก๊อในดินแดนสิบสองจุไทเข้ามายังเมืองสบแอดเชียงค้อในแคว้นหัวพันทั้งห้าทั้งหกของประเทศลาวในปัจจุบัน และอพยพมาในประเทศไทยในปี พ.ศ. 2417 เนื่องจากมีเหตุการณ์พวกฮ่อธงลายฮ่อธงแดง โดยมีนายทับฮ่อ ที่ชื่ออมยิบคุมไพร่ประมาณสองพันคนเศษ เข้าตีเมืองสบแอด เจ้าเมืองสบแอดสู้ฮ่อไม่ได้จึงพาราษฎรชาวไทแดงอพยพมาอยู่ในเมืองนากาว แขวงไชยบุรีสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และอีกกลุ่มได้อพยพไปอยู่ที่เมืองเฟื่องแขวงเวียงจันทน์ที่บ้านนาโพธิ์ นากลาง จากนั้นจึงอพยพเข้ามาใน

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิต

ประเทศไทยทางฝั่งอำเภอท่าลี่ โดยการนำของเจ้าทิบหล่า ผู้นำชาวไทแดงมาตั้งบ้านเรือนอยู่ที่ฝั่งแม่น้ำเหืองอยู่ที่บ้านกี้ แต่ว่าชัยภูมิที่ตั้งไม่เหมาะแก่การอาศัยอยู่ท่ามาหากินจึงพากันอพยพเข้ามาตามภูเขาเรื่อยๆ และมาตั้งหมู่บ้านอยู่บนภูเขาขนาดใหญ่มีป่าไม้อุดมสมบูรณ์เป็นอย่างมาก เจ้าทิบหล่า จึงพาชาวไทแดงตั้งบ้านเรือนอยู่บนภูเขา และตั้งชื่อหมู่บ้านว่าบ้านสันแปร เพราะหมู่บ้านตั้งอยู่บนสันเขาพอดี และอยู่มาได้ไม่นานก็เกิดความแห้งแล้งไม่มีน้ำในการบริโภคอุปโภค ชาวไทแดงจึงอพยพกลับไปยังประเทศลาวที่บ้านนากลางแขวงเวียงจันทน์แต่ในขณะที่บ้านเขตเวียงจันทน์มีปัญหาการเจรจากับฝรั่งเศสชาวไทแดงจึงอพยพข้ามแม่น้ำโขงย้อนกลับมาฝั่งไทยโดยผ่านอำเภอเชียงคาน เพื่อไปยังอำเภอผาขาว และไปอาศัยอยู่กับชาวบ้านในอำเภอผาขาวอยู่ระยะหนึ่งจึงอพยพจากอำเภอผาขาวเพื่อไปตั้งถิ่นฐานที่บ้านห้วยทรายขาว อำเภอภูเรือ จังหวัดเลยในปัจจุบัน แต่ภูมิประเทศไม่เหมาะสมแก่การดำรงชีวิต จึงได้อพยพมาตั้งหลักแหล่งที่บ้านห้วยผักเนา ตำบลลาดค่าง อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย เพราะสภาพเป็นที่ดอนน้ำท่วมไม่ถึงมีป่าเขาล้อมไพรคล้ายถิ่นฐานดั้งเดิมที่อพยพจากมาและยังมีแม่น้ำขนาดใหญ่ที่เรียกกันในหมู่ไทแดงหรือหมู่คนพื้นถิ่นเดิมว่าน้ำสานไหลผ่านที่หล่อเลี้ยงชาวไทแดงตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

2. จุดแข็ง (Strengths) จุดอ่อน (Weaknesses) โอกาส (Opportunities) และอุปสรรค (Threats) ของชุมชนชาติพันธุ์ไทแดง บ้านห้วยผักเนา ตำบลลาดค่าง อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย

1. จุดแข็ง (Strengths)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์โดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ของกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ผู้นำหมู่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน ประชนชน และเยาวชนของชุมชนชาติพันธุ์ไทแดง บ้านห้วยผักเนา ตำบลลาดค่าง อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย พบว่ามีจุดแข็ง (Strengths) ในการฟื้นฟูมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชุมชนชาติพันธุ์ไทแดง ดังต่อไปนี้

1. จุดแข็งด้านทรัพยากรทางธรรมชาติ

1. มีแม่น้ำสาน ซึ่งเป็นแม่น้ำที่ไหลผ่านหมู่บ้าน
2. ภูมิทัศน์โดยรอบของหมู่บ้านล้อมรอบด้วยภูเขาสวยงาม
3. อากาศไม่ร้อนมากและในช่วงฤดูหนาวจะมีอากาศที่หนาวเย็นมีหมอกที่สวยงาม
4. มีทรัพยากรป่าไม้และพืชสมุนไพร

2. จุดแข็งด้านประเพณีพิธีกรรมและภูมิปัญญา

1. ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชนเผ่าไทแดง
2. ภาษาพูด ภาษาเขียน เป็นของตนเอง
3. ประเพณีเส็งกลองหาง
4. ประเพณีฟ้อนกายลาย

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

5. ประเพณีเต๋วตันสาว
6. ประเพณีเอ็ดจำ
7. ประเพณีกินข้าวใหม่
8. ประเพณีการเลือกคู่ครอง
9. ประเพณีงานศพ
10. การแต่งกายเสื้อผ้าชุดไทแดงเสื้อผ้าที่ย้อมจากธรรมชาติ ลวดลายขีดเป็นรูปสัตว์

ในตำนาน และนิยมเกล้าผมมวยไว้เหนือศีรษะเรียกว่าจอกมวยต้องหางหมา ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของชาวไทแดง และนิยมโพกหัวด้วยผ้าซัด

11. นับถือพระพุทธศาสนาและนับถือผีบรรพบุรุษ
12. เรื่องเล่าตำนานพญาหมาป่า
13. การใช้สมุนไพรรักษาโรค
14. การประดิษฐ์หมอนจากนุ่น

3. จุดแข็งด้านอาหารและผลิตภัณฑ์ของชุมชน

1. มีผลผลิตทางการเกษตร เช่น การทำไร่ข้าวโพด มันสำปะหลัง มันเทศ ถั่วลิสง พริก แตงโม ถั่วลิ้นเต่า สวนคราม ปอป่าน ฝ้าย ปลุกหมอนเลี้ยงไหม การเลี้ยงครั้ง ข้าวไร่ การทำสวนผลไม้ เช่น การปลูกมะขาม ลำไย ลิ้นจี่ แก้วมังกร และสับปะรด

2. การหาอาหารหรือวัตถุดิบจากธรรมชาติ ที่เกิดขึ้นในแต่ละฤดูกาลมาไว้เพื่อประกอบอาหาร เช่น สัตว์น้ำ ลูกอ๊อดของกบภูเขา กุ้งฝอย ปูหิน และปลาจากแม่น้ำสาน ซึ่งเป็นแม่น้ำที่ไหลผ่านหมู่บ้าน เห็ด ไข่มดแดง หน่อไม้ และผักหวานป่า

3. มีสูตรอาหารพื้นบ้านประจำท้องถิ่น เช่น หน่อไม้ดอง แอ็บหน่อไม้ส้มหรือหมก หน่อไม้ดอง แอ็บปลา จู๊ปไก่หรืออ่อมไก่ น้ำปูหรือน้ำปู

2. จุดอ่อน (Weaknesses)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์โดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ของกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย ผู้นำหมู่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน ประชนชน และเยาวชนของชุมชนชาติพันธุ์ไทแดง บ้านห้วยผักเนา ตำบลลาดค่าง อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย พบว่ามีจุดอ่อน (Weaknesses) ในการฟื้นฟูมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชุมชนชาติพันธุ์ไทแดง ดังต่อไปนี้

1. ขาดการปรับปรุงภูมิทัศน์ตามสถานที่สำคัญของหมู่บ้าน
2. ขาดตลาดในการจำหน่ายสินค้าและผลิตภัณฑ์ของหมู่บ้าน
3. เป็นหมู่บ้านเล็กๆ ท่ามกลางหุบเขาจึงไม่เป็นที่รู้จักมากนัก
4. ปัญหาเสพติดของพื้นที่ชายแดนไทย – ลาว

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิต

5. หน่วยงานภาครัฐมาสนับสนุนไม่ต่อเนื่อง
6. ขาดการรวมกลุ่มของประชาชนในการฟื้นฟูประเพณีวัฒนธรรม
7. ขาดองค์ความรู้ในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว
8. ขาดการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม
9. ชาวบ้านส่วนใหญ่จะไม่นิยมเปิดเผยให้แก่คนภายนอกได้รับรู้ เพราะคิดว่าตนเองเป็นเพียงชนเผ่ากลุ่มเล็กๆ ที่มาอาศัยอยู่ปะปนกับกลุ่มอื่น

3. โอกาส (Opportunities)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์โดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ของกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย ผู้นำหมู่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน ประชนชน และเยาวชนของชุมชนชาติพันธุ์ไทแดง บ้านห้วยผักเฒ่า ตำบลลาดค่าง อำเภอกู่เรือ จังหวัดเลย พบว่ามีโอกาส (Opportunities) ในการฟื้นฟูมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชุมชนชาติพันธุ์ไทแดง ดังต่อไปนี้

1. มีพื้นที่ชายแดนที่ติดกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีเส้นทางเชื่อมต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน
2. มีเส้นทางเชื่อมกับอำเภอกู่เรือ อำเภอด่านซ้าย และอำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ซึ่งเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดเลย
3. ในช่วงฤดูหนาวมีอากาศหนาวเย็นและมีหมอกสวยงาม
4. มีการอนุรักษ์และสืบทอดประเพณีพื้นบ้าน
5. มีแม่น้ำสายนไหลผ่านหมู่บ้านมีลักษณะเป็นแก่งหินสวยงาม
6. เริ่มมีหน่วยงานภาครัฐมาให้ความรู้และส่งเสริมอยู่เป็นประจำ
7. มีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในระดับชาติและระดับท้องถิ่น
8. มีการส่งเสริมให้หน่วยงานภาครัฐมีส่วนร่วมในการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม
9. นโยบายการแต่งกายด้วยผ้าพื้นเมืองของหน่วยงานราชการ

4. อุปสรรค (Threats)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์โดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ของกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย ผู้นำหมู่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน ประชนชน และเยาวชนของชุมชนชาติพันธุ์ไทแดง บ้านห้วยผักเฒ่า ตำบลลาดค่าง อำเภอกู่เรือ จังหวัดเลย พบว่ามีอุปสรรค (Threats) ในการฟื้นฟูมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชุมชนชาติพันธุ์ไทแดง ดังต่อไปนี้

1. งบประมาณสนับสนุนจากภาครัฐยังไม่เพียงพอ
2. ไม่มีรถโดยสารประจำทางที่มาถึงหมู่บ้าน
3. ในช่วงฤดูฝนอาจเกิดปัญหาน้ำหลากซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิต

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

4. ขาดการอนุรักษ์ฟื้นฟูประเพณีวัฒนธรรมของชนเผ่าไทแดง
5. ขาดการเก็บรวบรวมข้อมูลประวัติความเป็นมาภูมิปัญญาของชนเผ่าไทแดง
6. ขาดการประชาสัมพันธ์ข้อมูลของหมู่บ้าน
7. การส่งเสริมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังไม่ต่อเนื่อง
8. ปัญหาภาวะเศรษฐกิจตกต่ำประชาชนขาดรายได้ต้องไปทำงานต่างถิ่น

3. ยุทธศาสตร์การฟื้นฟูมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชุมชนชาติพันธุ์ไทแดงบ้านห้วยผักเฒ่า ตำบลลาดค่าง อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย

หลังจากผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ SWOT อันประกอบด้วย จุดแข็ง (Strengths) จุดอ่อน (Weaknesses) โอกาส (Opportunities) และอุปสรรค (Threats) ของชุมชนชาติพันธุ์ไทแดง บ้านห้วยผักเฒ่า ตำบลลาดค่าง อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย จากนั้นผู้วิจัยได้ระบุสถานการณ์จากการประเมินการวิเคราะห์ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกโดยการนำจุดแข็งและจุดอ่อนภายในมาเปรียบเทียบกับโอกาสและอุปสรรคภายนอก แบ่งออกเป็น 4 รูปแบบ เพื่อนำไปสู่การกำหนดเป็นกลยุทธ์ ยุทธศาสตร์ และวิสัยทัศน์ ในการฟื้นฟูมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชุมชนชาติพันธุ์ไทแดง บ้านห้วยผักเฒ่า ตำบลลาดค่าง อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย ดังต่อไปนี้

1. จุดแข็ง-โอกาส SO (Strengths - Opportunities) เป็นกลยุทธ์ที่เกิดจากการนำจุดแข็งภายในเพื่อนำโอกาสจากภายนอกมาใช้สร้างให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มที่เพื่อปกป้องจุดแข็งและนำโอกาสที่ดีจากภายนอกมาใช้ประโยชน์เพื่อกำหนดเป็นกลยุทธ์ในการฟื้นฟูมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชุมชนชาติพันธุ์ไทแดง บ้านห้วยผักเฒ่า ตำบลลาดค่าง อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย

2. จุดแข็ง-อุปสรรค ST (Strengths - Threats) การนำประโยชน์จากจุดแข็งภายในเพื่อลดทอนหรือหลีกเลี่ยงอุปสรรคจากภายนอก เป็นกลยุทธ์ที่เอาจุดแข็งมาจับคู่กับอุปสรรคจากภายนอกเพื่อต่อสู้หรือลดอุปสรรค จุดมุ่งหมายเพื่อเพิ่มความเข้มแข็งเพื่อกำหนดกลยุทธ์ในการฟื้นฟูมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชุมชนชาติพันธุ์ไทแดง บ้านห้วยผักเฒ่า ตำบลลาดค่าง อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย

3. จุดอ่อน-โอกาส WO (Weaknesses - Opportunities) การลดจุดอ่อนจากภายในเพื่อนำโอกาสที่ดีจากภายนอกมาใช้เป็นกลยุทธ์ พยายามที่จะลดจุดอ่อนเพื่อที่จะเอาโอกาสที่ดีจากภายนอกมารวมกับจุดอ่อนเพื่อพัฒนาให้เกิดประโยชน์ในการกำหนดกลยุทธ์เพื่อฟื้นฟูมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชุมชนชาติพันธุ์ไทแดง บ้านห้วยผักเฒ่า ตำบลลาดค่าง อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย

4. จุดอ่อน-อุปสรรค WT (Weaknesses - Threats) การลดจุดอ่อนภายในเพื่อหลีกเลี่ยงอุปสรรคจากภายนอก เป็นกลยุทธ์ที่จับคู่กันระหว่างจุดอ่อนกับอุปสรรคจากภายนอกเพื่อลดทอนปัญหาทั้งสองที่เกิดขึ้นคือ

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

ลดทั้งจุดอ่อนและอุปสรรคที่มาจากภายนอกเพื่อกำหนดกลยุทธ์ในการฟื้นฟูมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชุมชนชาติพันธุ์ไทแดง บ้านห้วยผักเฒ่า ตำบลลาดค่าง อำเภอกู่เรือ จังหวัดเลย

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการจับคู่สถานการณ์ของการประเมินและวิเคราะห์ที่ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกเพื่อนำมาวิเคราะห์ SWOT เมทริกซ์โดยจับคู่ความสัมพันธ์เพื่อกำหนดเป็นกลยุทธ์ ยุทธศาสตร์ และวิสัยทัศน์ในการฟื้นฟูมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชุมชนชาติพันธุ์ไทแดง บ้านห้วยผักเฒ่า ตำบลลาดค่าง อำเภอกู่เรือ จังหวัดเลย จากการวิเคราะห์ SWOT ที่ประกอบด้วย จุดแข็ง (Strengths) จุดอ่อน (Weaknesses) โอกาส (Opportunities) และอุปสรรค (Threats) ผู้วิจัยได้นำไปกำหนดเป็นกลยุทธ์ในการฟื้นฟูมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชุมชนชาติพันธุ์ไทแดง บ้านห้วยผักเฒ่า ตำบลลาดค่าง อำเภอกู่เรือ จังหวัดเลยสรุปได้เป็นกลยุทธ์ได้ดังนี้

กลยุทธ์ SO (Strengths - Opportunities)

1. ส่งเสริมให้เป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมบนเส้นทางธรรมชาติ ชมวิถีชีวิตชนเผ่าไทแดงลุ่มน้ำสาบกลางหุบเขาและทะเลหมอก เชื่อมโยงพื้นที่การท่องเที่ยวอำเภอด่านซ้าย อำเภอกู่เรือ อำเภอเชียงคาน และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
2. อนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และพืชสมุนไพรเพื่อส่งเสริมภูมิปัญญาการรักษาโรคด้วยสมุนไพร
3. ฟื้นฟูและอนุรักษ์การปลูกฝ้ายฤดูหนาวและการย้อมสีผ้าจากธรรมชาติ
4. ส่งเสริมให้หน่วยงานราชการเข้ามาให้ความรู้และร่วมกับชุมชนรวบรวมข้อมูลประวัติศาสตร์ ความเป็นมา และการอพยพย้ายถิ่นฐานของชุมชนชาติพันธุ์ไทแดงเพื่อเป็นฐานข้อมูลทางศิลปวัฒนธรรม
5. อนุรักษ์ประเพณีที่สำคัญของชุมชนชาติพันธุ์ไทแดง เช่น ประเพณีเส็งกลองหาง ประเพณีฟ้อนกายลาย ประเพณีเต๋ตั้นสาว ประเพณีเอ็ดจำ ประเพณีกินข้าวใหม่ เป็นต้น เพื่อทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชน
6. ฟื้นฟูภูมิปัญญาการทอผ้าลายขิด และลวดลายสัตว์ในตำนาน เช่น ตำนานพญาหมาป่า ย้อมสีผ้าจากธรรมชาติซึ่งเป็นภูมิปัญญาของชุมชนชาติพันธุ์ไทแดง
7. อนุรักษ์การทอผ้าพื้นเมืองของชุมชนชาติพันธุ์ไทแดง ออกแบบและตัดเย็บเป็นชุดพื้นเมือง การประดิษฐ์หมอนลายขิด เพื่อส่งเสริมให้บุคลากรของหน่วยงานราชการในจังหวัดและท้องถิ่น ตลอดจนประชาชนทั่วไปได้สวมใส่ซึ่งเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนชาติพันธุ์ไทแดง
8. สืบทอดภูมิปัญญาการถนอมอาหารที่ได้มาจากผลผลิตทางการเกษตรของชุมชนเพื่อบริโภคในครัวเรือนและจำหน่ายสร้างรายได้เสริม

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิต

9. สืบทอดภูมิปัญญาการประกอบอาหารที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนชาติพันธุ์ไทแดงให้กับ
เยาวชนเพื่อเป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาและส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชน

กลยุทธ์ ST (Strengths - Threats)

1. ส่งเสริมให้ประชาชนทุกระดับในชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมประเพณีที่สำคัญของชุมชน
และขอรับการสนับสนุนทั้งบุคลากรและงบประมาณจากหน่วยงานภาครัฐทั้งในระดับท้องถิ่นและในระดับ
จังหวัดเพื่อร่วมกันอนุรักษ์ประเพณีที่สำคัญของชุมชนชาติพันธุ์ไทแดง

2. สืบทอดภูมิปัญญาวัฒนธรรมโดยการประยุกต์ใช้สื่อโซเชียลมีเดียเพื่อประชาสัมพันธ์
สถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ประเพณีวัฒนธรรม และอาหารประจำถิ่นให้เป็นที่รู้จักมากขึ้นในการ
เผยแพร่เอกลักษณ์ของชุมชนชาติพันธุ์ไทแดงให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น

กลยุทธ์ WO (Weaknesses - Opportunities)

1. ส่งเสริมให้หน่วยงานภาครัฐเข้ามาให้ความรู้ในการฟื้นฟูภูมิปัญญาวัฒนธรรมของกลุ่มชาติ
พันธุ์ไทแดงในการรวมกลุ่มต่างๆ เช่น กลุ่มทอผ้าพื้นเมือง กลุ่มอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณี กลุ่มแปรรูป
ผลิตภัณฑ์จากวัตถุดิบในท้องถิ่น

2. ส่งเสริมให้ ผู้นำชุมชน ประชาชน และกลุ่มเยาวชน ร่วมกันพัฒนาปรับปรุง
ภูมิทัศน์ตามสถานที่สำคัญของหมู่บ้านเพื่อรองรับการจัดกิจกรรมการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีส่งเสริมการ
ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม สร้างความสามัคคีภายในชุมชน และป้องกันปัญหาเสียดิน

3. ฟื้นฟู
มรดกทางวัฒนธรรมโดยจัดทำฐานข้อมูลประวัติความเป็นมา ภูมิปัญญา ประเพณี วัฒนธรรมของชุมชนชาติ
พันธุ์ไทแดงในรูปแบบออนไลน์ประชาสัมพันธ์ส่งเสริมการท่องเที่ยว การจำหน่ายสินค้าและผลผลิตภายใน
ชุมชนเพื่อเพิ่มรายได้

กลยุทธ์ WT (Weaknesses - Threats)

1. สืบทอดองค์ความรู้ด้านภูมิปัญญาวัฒนธรรมประเพณีของชุมชนชาติพันธุ์ไทแดงจาก
ปราชญ์ชาวบ้านสู่เยาวชนโดยบูรณาการการเรียนการสอนร่วมกับสถานศึกษาภายในชุมชนและ
สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาภายในจังหวัด

2. ส่งเสริมให้มหาวิทยาลัยหรือสถาบันการศึกษาเข้ามาศึกษาค้นคว้าวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้
ด้านศิลปวัฒนธรรมของชุมชนชาติพันธุ์ไทแดงเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวและอนุรักษ์ภูมิปัญญาของท้องถิ่นให้
เป็นองค์ความรู้ทางวิชาการ

จากการวิเคราะห์ SWOT เมทริกซ์ และได้มาซึ่งกลยุทธ์ในการฟื้นฟูมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของ
ชุมชนชาติพันธุ์ไทแดง บ้านห้วยผักเฒ่า ตำบลลาดค่าง อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย

ดั่งข้างต้น

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

ผู้วิจัยได้นำกลยุทธ์มากำหนดเป็นวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ และยุทธศาสตร์ในการฟื้นฟูมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชุมชนชาติพันธุ์ไทแดง บ้านห้วยผักเฒ่า ตำบลลาดค่าง อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย โดยกำหนดเป็นยุทธศาสตร์ 4 ด้าน ดังต่อไปนี้

วิสัยทัศน์

“ฟื้นฟูมรดกภูมิปัญญาวัฒนธรรม
อนุรักษ์หัตถกรรมผ้าทอมือพื้นถิ่น
ส่งเสริมดินแดนประเพณีอันดีงาม
สืบทอดตำนานชุมชนชาติพันธุ์ไทแดง”

พันธกิจ

“มุ่งสู่การฟื้นฟูมรดกภูมิปัญญาวัฒนธรรม อนุรักษ์หัตถกรรมผ้าทอมือ
ส่งเสริมจารีตประเพณี สืบทอดวิถีชุมชนชาติพันธุ์ไทแดง”

เป้าประสงค์

1. ฟื้นฟูมรดกภูมิปัญญาสู่การเป็นหมู่บ้านแห่งการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่น
2. อนุรักษ์หัตถกรรมการทอผ้าด้วยลวดลายที่มีเอกลักษณ์โดดเด่น
3. ส่งเสริมความภาคภูมิใจในรากเหง้าของชุมชนชาติพันธุ์ไทแดง
4. สืบทอดภูมิปัญญา วัฒนธรรม ประเพณี ให้กับเยาวชนจากรุ่นสู่รุ่น

ยุทธศาสตร์การฟื้นฟูมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชุมชนชาติพันธุ์ไทแดง บ้านห้วยผักเฒ่า

ตำบลลาดค่าง อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย

ยุทธศาสตร์ที่ 1 ฟื้นฟูมรดกภูมิปัญญาวัฒนธรรม

ยุทธศาสตร์ที่ 2 อนุรักษ์หัตถกรรมผ้าทอมือพื้นถิ่น

ยุทธศาสตร์ที่ 3 ส่งเสริมดินแดนประเพณีอันดีงาม

ยุทธศาสตร์ที่ 4 สืบทอดตำนานชุมชนชาติพันธุ์ไทแดง

ตารางยุทธศาสตร์การฟื้นฟูมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชุมชนชาติพันธุ์ไทแดง บ้านห้วยผัก

เฒ่า ตำบลลาดค่าง อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย

กลยุทธ์	
1.	ฟื้นฟูและอนุรักษ์การปลูกฝ้ายฤดูหนาวและการย้อมสีผ้าจากธรรมชาติ

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิต

ยุทธศาสตร์ที่ 1 ฟื้นฟูมรดกภูมิปัญญา วัฒนธรรม	2. ฟื้นฟูภูมิปัญญาการทอผ้าลายขิด และลวดลายสัตว์ในตำนาน เช่น ตำนานพญาหมาป่า ย้อมสีผ้าจากธรรมชาติซึ่งเป็นภูมิปัญญาของชุมชนชาติพันธุ์ไทแดง
	3. ฟื้นฟูมรดกทางวัฒนธรรมโดยจัดทำฐานข้อมูลประวัติความเป็นมา ภูมิปัญญา ประเพณี วัฒนธรรมของชุมชนชาติพันธุ์ไทแดงในรูปแบบออนไลน์ประชาสัมพันธ์ส่งเสริมการท่องเที่ยว การจำหน่ายสินค้าและผลผลิตภายในชุมชนเพื่อเพิ่มรายได้
	1. อนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และพืชสมุนไพรเพื่อส่งเสริมภูมิปัญญาการรักษาโรคด้วยสมุนไพร
ยุทธศาสตร์ที่ 2 อนุรักษ์หัตถกรรมผ้า ทอมือพื้นถิ่น	2. อนุรักษ์ประเพณีที่สำคัญของชุมชนชาติพันธุ์ไทแดง เช่น ประเพณีเลี้ยงกลองหาง ประเพณีฟ้อนกายลาย ประเพณีเต๋ตั้นสาว ประเพณีเอ็ดจำ ประเพณีกินข้าวใหม่ เป็นต้น เพื่อทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชน
	3. อนุรักษ์การทอผ้าพื้นเมืองของชุมชนชาติพันธุ์ไทแดง ออกแบบและตัดเย็บเป็นชุดพื้นเมือง การประดิษฐ์หมอนลายขิด เพื่อส่งเสริมให้บุคลากรของหน่วยงานราชการในจังหวัดและท้องถิ่น ตลอดจนประชาชนทั่วไปได้สวมใส่ซึ่งเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนชาติพันธุ์ไทแดง

ตารางยุทธศาสตร์การฟื้นฟูมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชุมชนชาติพันธุ์ไทแดง บ้านห้วยผัก เฒ่า ตำบลลาดค่าง อำเภอกู่เรือ จังหวัดเลย (ต่อ)

	กลยุทธ์
ยุทธศาสตร์ที่ 3 ส่งเสริมดินแดน ประเพณีอันดีงาม	1. ส่งเสริมให้เป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมบนเส้นทางธรรมชาติ ชมวิถีชีวิตชนเผ่าไทแดงลุ่มน้ำสานกลางหุบเขา และทะเลหมอก เชื่อมโยงพื้นที่การท่องเที่ยวอำเภอด่านซ้าย อำเภอกู่เรือ อำเภอเชียงคาน และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
	2. ส่งเสริมให้หน่วยงานราชการเข้ามาให้ความรู้และร่วมกับชุมชนรวบรวมข้อมูล ประวัติศาสตร์ ความเป็นมา และการอพยพย้ายถิ่นฐานของชุมชนชาติพันธุ์ไทแดงเพื่อเป็นฐานข้อมูลทางศิลปวัฒนธรรม
	3. ส่งเสริมให้หน่วยงานภาครัฐเข้ามาให้ความรู้ในการฟื้นฟูภูมิปัญญาวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทแดงในการรวมกลุ่มต่างๆ เช่น กลุ่มทอผ้าพื้นเมือง กลุ่มอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณี กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์จากวัตถุดิบในท้องถิ่น
	4. ส่งเสริมให้ ผู้นำชุมชน ประชาชน และกลุ่มเยาวชน ร่วมกันพัฒนาปรับปรุงภูมิทัศน์ตามสถานที่สำคัญของหมู่บ้านเพื่อรองรับการจัดกิจกรรมการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม สร้างความสามัคคีภายในชุมชน และป้องกันปัญหาเสพติด

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิต

5. ส่งเสริมให้ประชาชนทุกระดับในชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมประเพณีที่สำคัญของชุมชน และขอรับการสนับสนุนทั้งบุคลากรและงบประมาณจากหน่วยงานภาครัฐทั้งในระดับท้องถิ่น และในระดับจังหวัดเพื่อร่วมกันอนุรักษ์ประเพณีที่สำคัญของชุมชนชาติพันธุ์ไทแดง
6. ส่งเสริมให้มหาวิทยาลัยหรือสถาบันการศึกษาเข้ามาศึกษาค้นคว้าวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมของชุมชนชาติพันธุ์ไทแดงเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวและอนุรักษ์ภูมิปัญญาของท้องถิ่นให้เป็นองค์ความรู้ทางวิชาการ

ตารางยุทธศาสตร์การฟื้นฟูมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชุมชนชาติพันธุ์ไทแดง บ้านห้วยผัก เฒ่า ตำบลลาดค่าง อำเภอกู่เรือ จังหวัดเลย (ต่อ)

ยุทธศาสตร์ที่ 4 สืบทอดตำนาน ชุมชนชาติพันธุ์ไท แดง	กลยุทธ์
	1. สืบทอดภูมิปัญญาการถนอมอาหารที่ได้มาจากผลผลิตทางการเกษตรของชุมชนเพื่อ บริโภคในครัวเรือนและจำหน่ายสร้างรายได้เสริม
	2. สืบทอดภูมิปัญญาการประกอบอาหารที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนชาติพันธุ์ไทแดง ให้กับเยาวชนเพื่อเป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาและส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชน
	3. สืบทอดภูมิปัญญาวัฒนธรรมโดยการประยุกต์ใช้สื่อโซเชียลมีเดียเพื่อประชาสัมพันธ์ สถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ประเพณีวัฒนธรรม และอาหารประจำถิ่นในการ เผยแพร่อัตลักษณ์ของชุมชนชาติพันธุ์ไทแดงให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น
	4. สืบทอดองค์ความรู้ด้านภูมิปัญญาวัฒนธรรมประเพณีของชุมชนชาติพันธุ์ไทแดงจาก ปราชญ์ชาวบ้านสู่เยาวชนโดยบูรณาการการเรียนการสอนร่วมกับสถานศึกษาภายใน ชุมชนและสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาภายในจังหวัด

อภิปรายผล

การศึกษาวิจัยเรื่องยุทธศาสตร์การฟื้นฟูมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชุมชนชาติพันธุ์ไทแดงบ้าน
ห้วยผักเฒ่า ตำบลลาดค่าง อำเภอกู่เรือ จังหวัดเลย ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้าเอกสารทาง
วิชาการ การลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบสนทนากลุ่ม (Focus Group) จากกลุ่มตัวอย่าง
อันได้แก่ผู้นำหมู่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน ประชนชน และเยาวชนของหมู่บ้านห้วยผักเฒ่า ตำบลลาดค่าง
อำเภอกู่เรือ จังหวัดเลย พบว่าประเด็นที่น่าสนใจซึ่งจะอภิปรายผลดังนี้

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิต

ชุมชนชาติพันธุ์ไทแดง บ้านห้วยผักเฒ่า ตำบลลาดค่าง อำเภอกู่เรือ จังหวัดเลย มีจุดแข็ง (Strengths) ในการฟื้นฟูมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชุมชนชาติพันธุ์ไทแดง 3 ด้าน ประกอบด้วย 1). จุดแข็งด้านทรัพยากรทางธรรมชาติ 2).จุดแข็งด้านประเพณีพิธีกรรมและภูมิปัญญา และ 3).จุดแข็งด้านอาหารและผลิตภัณฑ์ของชุมชน หมู่บ้านจึงต้องรักษาจุดแข็งเหล่านี้เอาไว้และพัฒนาต่อยอดให้ดียิ่งขึ้นเพื่อฟื้นฟูมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชุมชนชาติพันธุ์ไทแดง มีจุดอ่อน(Weaknesses) คือ ชุมชนขาดการปรับปรุงภูมิทัศน์ตามสถานที่สำคัญของหมู่บ้าน ขาดตลาดในการจำหน่ายสินค้าและผลิตภัณฑ์ของหมู่บ้าน เป็นหมู่บ้านเล็กๆ ท่ามกลางหุบเขาจึงไม่เป็นที่รู้จักมากนัก มีปัญหาหาเสพติดของพื้นที่ชายแดนไทย – ลาว มีหน่วยงานภาครัฐมาสนับสนุนไม่ต่อเนื่อง ชุมชนขาดการรวมกลุ่มของประชาชนในการฟื้นฟูประเพณีวัฒนธรรม ขาดองค์ความรู้ในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว และขาดการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม หมู่บ้านต้องลดหรือกำจัดจุดอ่อนเหล่านี้ออกไปให้หมดหรือลดจุดอ่อนเหล่านี้ลงไปในให้น้อยที่สุดในการฟื้นฟูมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชุมชนชาติพันธุ์ไทแดงให้มีความน่าสนใจและมีความยั่งยืน มีโอกาส (Opportunities) คือ มีพื้นที่ชายแดนที่ติดกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวสามารถเชื่อมต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน มีเส้นทางเชื่อมกับอำเภอกู่เรือ อำเภอด่านซ้าย และอำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ซึ่งเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดเลย ในช่วงฤดูหนาวมีอากาศหนาวเย็นและมีหมอกสวยงาม มีแม่น้ำสายที่มีลักษณะเป็นแก่งหินสวยงามไหลผ่านหมู่บ้าน เริ่มมีหน่วยงานภาครัฐมาให้ความรู้และส่งเสริมอยู่เป็นประจำ มีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในระดับชาติและระดับท้องถิ่น มีการส่งเสริมให้หน่วยงานภาครัฐมีส่วนร่วมในการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม และนโยบายส่งเสริมการแต่งกายด้วยผ้าพื้นเมืองของหน่วยงานราชการ หากหมู่บ้านนำโอกาสเหล่านี้มาใช้ในการพัฒนาต่อยอดในการจัดกิจกรรมฟื้นฟูมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชุมชนชาติพันธุ์ไทแดงจะทำให้มีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จ มีอุปสรรค (Threats) คือ งบประมาณสนับสนุนจากภาครัฐยังไม่เพียงพอ ไม่มีรถโดยสารประจำทางที่มาถึงหมู่บ้าน ในช่วงฤดูฝนอาจเกิดปัญหาน้ำหลากซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อดำรงชีวิต ขาดการอนุรักษ์ฟื้นฟูประเพณีวัฒนธรรมของชนเผ่าไทแดง ขาดการเก็บรวบรวมข้อมูลประวัติความเป็นมาภูมิปัญญาของชนเผ่าไทแดง ขาดการประชาสัมพันธ์ข้อมูลของหมู่บ้าน การส่งเสริมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังไม่ต่อเนื่อง และปัญหาภาวะเศรษฐกิจตกต่ำทำให้ประชาชนขาดรายได้ต้องไปทำงานต่างถิ่น หากหมู่บ้านกำจัดหรือลดอุปสรรคเหล่านี้ออกไปให้หมดหรือให้น้อยลงมากที่สุดจะทำให้ประสบความสำเร็จในการฟื้นฟูมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชุมชนชาติพันธุ์ไทแดงได้อย่างราบรื่นและประสบความสำเร็จ

สอดคล้องกับอนูรัตน์ อินทร (2551) ศึกษาเรื่องยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวจังหวัดเชียงรายเป็นศูนย์กลางเชื่อมโยงในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงตอนบน พบว่าสภาพแวดล้อมของเชียงรายในด้านการท่องเที่ยวเพื่อเป็นศูนย์กลางการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงตอนบนมีค่าคะแนนถ่วงน้ำหนักสูงสุดอยู่ระหว่างจุดอ่อนกับโอกาสหมายถึงหน่วยงานมีปัจจัยภายในไม่ดีแต่มีปัจจัยภายนอกดี หรือภายในด้อยแต่

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิต

ภายนอกเอื้อ ยุทธศาสตร์ที่กำหนดขึ้นเรียกว่ายุทธศาสตร์พลิกฟื้น โดยมีวิสัยทัศน์คือ ศูนย์กลางการท่องเที่ยวของกลุ่มประเทศในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงตอนบน เป้าประสงค์คือใช้ศักยภาพและเพิ่มช่องทางการท่องเที่ยว เพิ่มมูลค่าโดยมุ่งให้มีการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวภายในประเทศ และกลุ่มประเทศเพื่อนบ้านในเขตอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงตอนบน กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์คือใช้ศักยภาพและเพิ่มช่องทางการท่องเที่ยว พัฒนาให้เป็น ศูนย์กลางเพื่ออำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยวภายในประเทศและประเทศเพื่อนบ้านในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงตอนบน พัฒนามาตรฐานการบริการ และบุคลากรการท่องเที่ยวสู่สากล ส่งเสริมและพัฒนาการประชาสัมพันธ์ และการตลาดท่องเที่ยว และพัฒนาความร่วมมือภาครัฐและเอกชน ของกลุ่มประเทศอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงตอนบนกับจังหวัดเชียงราย สุพรรณ อำนาจเจริญ (2551) ศึกษากลยุทธ์การพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดชลบุรี โดยศึกษาถึงสถานการณ์การท่องเที่ยวจังหวัดชลบุรีและสำรวจวิเคราะห์ถึงจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของการท่องเที่ยวจังหวัดชลบุรี โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ SWOT Analysis พบว่า สถานการณ์การท่องเที่ยวของจังหวัดชลบุรีมีจำนวนเพิ่มขึ้นเกิดการเดินทางทำให้ท้องถิ่นมีรายได้จากธุรกิจต่างๆ ที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว และทำให้มีเงินตราต่างประเทศไหลเข้าสู่ประเทศไทยและส่งผลให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจในระดับจังหวัด และในระดับประเทศ และผลจากการวิเคราะห์ SWOT Analysis จากแบบสอบถาม 170 ชุด ผลการวิจัยพบว่าจังหวัดชลบุรีเป็นจังหวัดที่มีศักยภาพความพร้อมในทุกด้านเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ฉะนั้น การร่วมมือกันระหว่างภาครัฐกับเอกชนจะช่วยเกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนในอนาคต และน้ำทิพย์ เมืองอินทร์ (2556) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อจำนวนนักท่องเที่ยวจากกลุ่มประเทศอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงในประเทศไทย พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อจำนวนนักท่องเที่ยวจากกลุ่มประเทศอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงในประเทศไทย ได้แก่ ดัชนีราคา ผู้บริโภค ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศต่อหัว อัตราแลกเปลี่ยนทางการเสถียรภาพทางการเมืองและการไร้ความรุนแรง และหลักนิติธรรม ยกเว้นปริมาณการปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์ ที่ไม่มีอิทธิพลต่อจำนวนนักท่องเที่ยวจากกลุ่มประเทศอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

ชุมชนชาติพันธุ์ไทแดง บ้านห้วยผักเฒ่า ตำบลลาดค่าง อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย หรือหน่วยงานภาครัฐ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถนำประเด็นยุทธศาสตร์จากแนวทางการจัดทำยุทธศาสตร์ทั้ง 4 ด้านของงานวิจัยนี้ไปประยุกต์ใช้ในการฟื้นฟูมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชุมชนชาติพันธุ์ไทแดงบ้านห้วยผักเฒ่า ตำบลลาดค่าง อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย ในการอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมอันดีงาม ตลอดจนรักษาวิถีชีวิตของชุมชนชาติพันธุ์ไทแดง ให้เป็นที่รู้จักของผู้คนมากขึ้น รวมถึงส่งเสริมให้เป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ซึ่งประกอบด้วย ประเด็นยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ ดังต่อไปนี้

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาศักยภาพภูมิปัญญาวัฒนธรรม ประกอบด้วย 3 กลยุทธ์ ดังนี้

1. พัฒนาและอนุรักษ์การปลูกฝ้ายฤดูหนาวและการย้อมสีผ้าจากธรรมชาติ
2. พัฒนาศักยภาพภูมิปัญญาการทอผ้าลายขิด และลวดลายสัตว์ในตำนาน เช่น ตำนานพญาหมาป่า ย้อมสีผ้าจากธรรมชาติซึ่งเป็นภูมิปัญญาของชุมชนชาติพันธุ์ไทแดง
3. พัฒนาศักยภาพทางวัฒนธรรมโดยจัดทำฐานข้อมูลประวัติความเป็นมาภูมิปัญญา ประเพณี วัฒนธรรมของชุมชนชาติพันธุ์ไทแดงในรูปแบบออนไลน์ประชาสัมพันธ์ส่งเสริมการท่องเที่ยว การจำหน่ายสินค้าและผลผลิตภายในชุมชนเพื่อเพิ่มรายได้

ยุทธศาสตร์ที่ 2 อนุรักษ์หัตถกรรมผ้าทอมือพื้นถิ่น ประกอบด้วย 3 กลยุทธ์ ดังนี้

1. อนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และพืชสมุนไพรเพื่อส่งเสริมภูมิปัญญาการรักษาโรคด้วยสมุนไพร
2. อนุรักษ์ประเพณีที่สำคัญของชุมชนชาติพันธุ์ไทแดง เช่น ประเพณีเส็งกลองหาง ประเพณีฟ้อนกายลาย ประเพณีเต๋วตีนสาว ประเพณีเอ็ดจำ ประเพณีกินข้าวใหม่ เป็นต้น เพื่อทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชน
3. อนุรักษ์การทอผ้าพื้นเมืองของชุมชนชาติพันธุ์ไทแดง ออกแบบและตัดเย็บเป็นชุดพื้นเมือง การประดิษฐ์หมอนลายขิด เพื่อส่งเสริมให้บุคลากรของหน่วยงานราชการในจังหวัดและท้องถิ่น ตลอดจนประชาชนทั่วไปได้สวมใส่ซึ่งเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนชาติพันธุ์ไทแดง

ยุทธศาสตร์ที่ 3 ส่งเสริมดินแดนประเพณีอันดีงาม ประกอบด้วย 6 กลยุทธ์ ดังนี้

1. ส่งเสริมให้เป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมบนเส้นทางธรรมชาติชมวิถีชีวิตชนเผ่าไทแดงลุ่มน้ำสานกลางหุบเขา และทะเลหมอก เชื่อมโยงพื้นที่การท่องเที่ยวอำเภอด่านซ้าย อำเภอกู่เรือ อำเภอเชียงคาน และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
2. ส่งเสริมให้หน่วยงานราชการเข้ามาให้ความรู้และร่วมกับชุมชนรวบรวมข้อมูลประวัติศาสตร์ ความเป็นมา และการอพยพย้ายถิ่นฐานของชุมชนชาติพันธุ์ไทแดงเพื่อเป็นฐานข้อมูลทางศิลปวัฒนธรรม
3. ส่งเสริมให้หน่วยงานภาครัฐเข้ามาให้ความรู้ในการพัฒนาภูมิปัญญาวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทแดงในการรวมกลุ่มต่างๆ เช่น กลุ่มทอผ้าพื้นเมือง กลุ่มอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณี กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์จากวัตถุดิบในท้องถิ่น
4. ส่งเสริมให้ ผู้นำชุมชน ประชาชน และกลุ่มเยาวชน ร่วมกันพัฒนาปรับปรุงภูมิทัศน์ตามสถานที่สำคัญของหมู่บ้านเพื่อรองรับการจัดกิจกรรมการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม สร้างความสามัคคีภายในชุมชน และป้องกันปัญหาอาชญากรรม

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

5. ส่งเสริมให้ประชาชนทุกระดับในชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมประเพณีที่สำคัญของชุมชนและขอรับการสนับสนุนทั้งบุคลากรและงบประมาณจากหน่วยงานภาครัฐทั้งในระดับท้องถิ่นและในระดับจังหวัดเพื่อร่วมกันอนุรักษ์ประเพณีที่สำคัญของชุมชนชาติพันธุ์ไทแดง

6. ส่งเสริมให้มหาวิทยาลัยหรือสถาบันการศึกษาเข้ามาศึกษาค้นคว้าวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมของชุมชนชาติพันธุ์ไทแดงเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวและอนุรักษ์ภูมิปัญญาของท้องถิ่นให้เป็นองค์ความรู้ทางวิชาการ

ยุทธศาสตร์ที่ 4 สืบทอดตำนานชุมชนชาติพันธุ์ไทแดง ประกอบด้วย 4 กลยุทธ์ ดังนี้

1. สืบทอดภูมิปัญญาการถนอมอาหารที่ได้มาจากผลผลิตทางการเกษตรของชุมชนเพื่อบริโภคในครัวเรือนและจำหน่ายสร้างรายได้เสริม

2. สืบทอดภูมิปัญญาการประกอบอาหารที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนชาติพันธุ์ไทแดงให้กับเยาวชนเพื่อเป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาและส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชน

3. สืบทอดภูมิปัญญาวัฒนธรรมโดยการประยุกต์ใช้สื่อโซเชียลมีเดียเพื่อประชาสัมพันธ์สถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ประเพณีวัฒนธรรม และอาหารประจำถิ่นในการเผยแพร่เอกลักษณ์ของชุมชนชาติพันธุ์ไทแดงให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น

4. สืบทอดองค์ความรู้ด้านภูมิปัญญาวัฒนธรรมประเพณีของชุมชนชาติพันธุ์ไทแดงจากปราชญ์ชาวบ้านสู่เยาวชนโดยบูรณาการการเรียนการสอนร่วมกับสถานศึกษาภายในชุมชนและสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาภายในจังหวัด

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

1. ศึกษาแนวทางการสร้างเครือข่ายการฟื้นฟูมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชุมชนชาติที่ประสบความสำคัญในการอนุรักษ์วิถีชีวิตและศิลปวัฒนธรรมของชนเผ่าเพื่อสร้างความร่วมมือแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารซึ่งกันและกัน

2. ศึกษาการการฟื้นฟูมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชุมชนชาติเปรียบเทียบทั้งภายในจังหวัดเลยและจังหวัดอื่นๆ

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

เอกสารอ้างอิง

- จตุพล ทองสกล. (2553). การดำรงอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของชาวไทยดำ บ้านหัวถนน ตำบลคอนพุทรา อำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐม (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ:มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เทวรักษ์ สารมโน. (2562). ไทยแดงกับการเปลี่ยนแปลงการใช้ชีวิต : กรณีศึกษาไทแดงอำเภอภูเรือ จังหวัดเลย. มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- นนทวรรณ แสนไพร. (2554). การเคลื่อนย้าย การตั้งถิ่นฐาน และการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตด้านเศรษฐกิจของชาวดาระงั้งในอำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ศรียุญา สุรี. (2558). ชาวเวียงคานมอพยพ : นายทุนยุค “ไทยใหม่” และการกลายเป็นชนชั้นนำเมืองชายแดน. เชียงใหม่: ศูนย์อาเซียนศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อิสราภรณ์ พัฒนวรรณ. (2552). กระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมของชาวไทย เขินในชุมชนนันทาราม ตำบลหายยา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ภูมิภาควิทยา). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.